YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (täysistunto)

30 päivänä syyskuuta 2003 *

Asiassa C-140/02,

jonka House of Lords (Yhdistynyt kuningaskunta) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Regina, hakijana **S. P. Anastasiou (Pissouri) Ltd ym.**

vastaan

Minister of Agriculture, Fisheries and Food,

Cypfruvex (UK) Ltd:n

ja

Cypfruvex Fruit and Vegetable (Cypfruvex) Enterprises Ltd:n osallistuessa asian käsittelyyn,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

ennakkoratkaisun kasvien tai kasvituotteiden haitallisten organismien jäsenvaltioihin kulkeutumisen ja siellä leviämisen estämiseen liittyvistä suojatoimenpiteistä 21 päivänä joulukuuta 1976 annetun neuvoston direktiivin 77/93/ETY (EYVL 1977, L 26, s. 20), sellaisena kuin se on muutettuna muun muassa 19.12.1991 annetulla neuvoston direktiivillä 91/683/ETY (EYVL L 376, s. 29) ja 1.12.1992 annetulla neuvoston direktiivillä 92/103/ETY (EYVL L 363, s. 1), jota on tämän jälkeen muutettu muun muassa 8.1.1998 annetulla komission direktiivillä 98/2/EY (EYVL L 15, s. 34, oikaisu L 127, s. 35), tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (täysistunto),

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat J.-P. Puissochet (esittelevä tuomari), M. Wathelet, R. Schintgen ja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit C. Gulmann, D. A. O. Edward, A. La Pergola, P. Jann, V. Skouris, F. Macken, N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues ja A. Rosas,

julkisasiamies: C. Stix-Hackl,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— S. P. Anastasiou (Pissouri) Ltd ym., edustajinaan D. Vaughan, QC, ja barrister M. Hoskins, solicitor P. Cloughin valtuuttamina,

— Cypfruvex (UK) Ltd ja Cypfruvex Fruit and Vegetable (Cypfruvex) Enterprises Ltd, edustajinaan M. J. Beloff, QC, ja barrister R. Millett, solicitor M. Kramerin ja solicitor S. Sheppardin valtuuttamina,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään K. Manji, avustajanaan P. M. Roth, QC, ja barrister J. Skilbeck,

— Kreikan hallitus, asiamiehinään K. Samoni-Rantou, N. Dafniou ja V. Kontolaimos,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään M. Niejahr ja K. Fitch,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan S. P. Anastasiou (Pissouri) Ltd:n ym:iden, Cypfruvex (UK) Ltd:n ja Cypfruvex Fruit and Vegetable (Cypfruvex) Enterprises Ltd:n, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen, Kreikan hallituksen ja komission 8.4.2003 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 3.6.2003 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 House of Lords on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 17.12.2001 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 16.4.2002, EY 234 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä kasvien tai kasvituotteiden haitallisten organismien jäsenvaltioihin kulkeutumisen ja siellä leviämisen estämiseen liittyvistä suojatoimenpiteistä 21 päivänä joulukuuta 1976 annetun neuvoston direktiivin 77/93/ETY (EYVL 1977, L 26, s. 20), sellaisena kuin se on muutettuna muun muassa 19.12.1991 annetulla neuvoston direktiivillä 91/683/ETY (EYVL L 376, s. 29) ja 1.12.1992 annetulla neuvoston direktiivillä 92/103/ETY (EYVL L 363, s. 1; jäljempänä direktiivi 77/93/ETY), jota on tämän jälkeen muutettu muun muassa 8.1.1998 annetulla komission direktiivillä 98/2/EY (EYVL L 15, s. 34, oikaisu L 127, s. 35), tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty oikeusriidassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä tietyt sitrushedelmien tuottajat ja viejät, kuten S. P. Anastasiou (Pissouri) Ltd (jäljempänä Anastasiou ym.), jotka ovat sijoittautuneet Yhdistyneiden Kansakuntien turvavyöhykkeen eteläpuoliselle Kyproksen alueelle, ja toisaalta Minister for Agriculture, Fisheries and Food (maatalous-, kalastus- ja elintarvikeministeri, jäljempänä ministeri) ja joka koskee sitä, että Cypfruvex (UK) Ltd ja Cypfruvex Fruit and Vegetable (Cypfruvex) Enterprises Ltd (jäljempänä yhdessä Cypfruvex) ovat tuoneet Yhdistyneeseen kuningaskuntaan kyseisen turvavyöhykkeen pohjoispuolisesta Kyproksen osasta (jäljempänä Kyproksen pohjoisosa) peräisin olevia sitrushedelmiä niin, että ne on ennen yhteisöön tuomista saatettu Turkkiin, jossa Turkin viranomaiset ovat antaneet niille kasvien terveystodistukset.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Direktiivin 77/93/ETY, sellaisena kuin se oli voimassa riidanalaisten maahantuontien tapahtumisaikana, 12 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on säädettävä, että ainakin liitteessä V olevassa B osassa lueteltujen, kolmansista maista niiden alueelle tuotavien kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden:

a) osalta itse kasvit, kasvituotteet ja muut tavarat sekä niiden pakkaukset virallisesti tarkistetaan yksityiskohtaisesti kokonaisuudessaan tai edustavan otoksen avulla ja että virallisesti tarkistetaan yksityiskohtaisesti tarvittaessa myös ajoneuvot, joilla kyseisiä tuotteita kuljetetaan, jotta voitaisiin varmistaa, jos mahdollista, että:

— ne eivät ole liitteessä I olevassa A osassa lueteltujen haitallisten organismien saastuttamia,

— liitteessä II olevassa A osassa luetellut kasvit ja kasvituotteet eivät ole liitteen tässä osassa niiden kohdalla lueteltujen haitallisten organismien saastuttamia,

— liitteessä IV olevassa A osassa luetellut kasvit, kasvituotteet ja muut tavarat täyttävät liitteen tässä osassa esitetyt niitä koskevat erityisvaatimukset;

b) on oltava varustettu 7 tai 8 artiklassa säädetyillä todistuksilla, ja että terveystodistuksen saa antaa enintään 14 vuorokautta ennen kuin kasvit, kasvituotteet tai muut tavarat lähtevät vientimaasta. Todistukset myöntävät kansainvälisen kasvinsuojeluyleissopimuksen perusteella toimivallan saaneet tai kyseisen sopimuksen ulkopuolisissa maissa maan lakien ja asetusten perusteella toimivallan saaneet viranomaiset. — —

— —"

4 Direktiivin 77/93/ETY 12 artiklassa, joka koskee tavaroiden tuontia kolmansista maista, viitataan siis saman direktiivin 7 ja 8 artiklaan, jotka 6 artiklan tavoin koskevat lähtökohtaisesti yhteisön alueelta peräisin olevia kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita.

5 Direktiivin 77/93/ETY 7 artiklan 1 kohdan mukaan kasvien terveystodistus voidaan antaa, jos saman direktiivin 6 artiklan 1 ja 2 kohdassa määrätyssä tarkastuksessa todetaan, että 6 artiklassa mainitut edellytykset täyttyvät.

6 Direktiivin 77/93/ETY 8 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on vapautettava sellaiset tämän direktiivin liitteessä V olevassa A osassa luetellut kasvit, kasvituotteet ja muut tavarat, jotka on tarkoitus tuoda niiden alueelle toisesta jäsenvaltiosta, direktiivin 77/93/ETY 6 artiklan säännökset täyttävästä uusintatarkastuksesta, jos tällaiset tavarat on varustettu jäsenvaltion antamalla terveystodistuksella.

7 Direktiivin 77/93/ETY 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on säädettävä, että kun liitteessä V olevassa A osassa lueteltuja kasveja, kasvituotteita tai muita tavaroita viedään toiseen jäsenvaltioon, viimeksi mainitut tavarat ja niiden pakkaukset tarkastetaan virallisesti huolellisesti joko kokonaisuudessaan tai edustavista näytteistä, ja että tarvittaessa niitä kuljettavat ajoneuvot tarkastetaan virallisesti sen varmistamiseksi, että:

a) ne eivät ole liitteessä I olevassa A osassa lueteltujen haitallisten organismien saastuttamia;

b) liitteessä II olevassa A osassa luetellut kasvit ja kasvituotteet eivät ole liitteen tämän osan niitä vastaavissa kohdissa lueteltujen haitallisten organismien saastuttamia;

c) liitteessä IV olevassa A osassa luetellut kasvit, kasvituotteet ja muut tavarat täyttävät liitteen tässä osassa esitetyt niitä koskevat erityisvaatimukset."

8 Direktiivin 77/93/ETY 6 artiklan 4 kohdassa säädetään lisäksi, että muun muassa tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut viralliset tarkastukset suoritetaan säännöllisin väliajoin tuottajan tiloissa, mieluiten tuotantopaikalla, ja ne koskevat tuottajan kasvattamia, tuottamia tai käyttämiä tai muuten hänen alueellaan esiintyviä kyseisiä kasveja tai kasvituotteita sekä siellä käytettyjä kasvualustoja.

9 Direktiivin 77/93/ETY 9 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Kasvien, kasvituotteiden ja muiden sellaisten tavaroiden osalta, joihin sovelletaan liitteessä IV olevassa A osassa vahvistettuja erityisvaatimuksia, 7 artiklan mukaisesti vaaditun virallisen kasvien terveystodistuksen on oltava annettu maassa, josta kasvit, kasvituotteet ja muut tavarat ovat peräisin, paitsi:

— puutavaran osalta, jos — —

— muissa tapauksissa, jos liitteessä IV olevassa A osassa säädettyjä erityisvaatimuksia voidaan noudattaa muissa paikoissa kuin alkuperäpaikassa."

10 Kyproksen pohjoisosasta peräisin olevat sitrushedelmät, joita pääasian oikeudenkäynti koskee, kuuluvat ryhmään "Sukujen *Citrus* L., *Fortunella* Swingle, *Poncirus* Raf. hedelmät ja niiden hybridit, jotka ovat peräisin kolmansista maista". Nämä tuotteet on lueteltu direktiivin 77/93/ETY liitteessä V olevassa B osassa, joka koskee kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita, jotka on peräisin kolmansista maista. Tämän perusteella niistä on suoritettava kasvien terveystarkastus. Ne saattavat myös olla tämän direktiivin liitteessä I tai liitteessä II lueteltujen haitallisten organismien saastuttamia.

11 Lisäksi nämä tuotteet mainitaan direktiivin 77/93/ETY liitteessä IV olevan A osan I jaksossa. Tämän vuoksi niiden tuonnissa jäsenvaltioiden alueelle ja niiden liikkumisessa siellä on noudatettava tämän direktiivin 9 artiklassa tarkoitettuja niitä koskevia erityisvaatimuksia.

12 Näistä erityisvaatimuksista säädetään direktiivin 77/93/ETY liitteessä IV olevan A osan I jakson 16.1—16.4 kohdassa, joiden pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä oleviin tuonteihin sovellettava versio perustuu direktiiviin 92/103/ETY (jäljempänä 16.1—16.4 kohta).

13 Edellä mainitussa 16.1 kohdassa säädetään muun muassa, että *Citrus L.*, *Fortunella Swingle* ja *Poncirus Raf.* -sukujen hedelmien ja niiden hybridien on oltava "vailla kantaa ja lehtiä" ja että niiden pakkauksessa on oltava "riittävä alkuperämerkintä".

14 Lisäksi 16.2 kohdan a alakohdassa, 16.3 kohdan a alakohdassa ja 16.4 kohdan a alakohdassa säädetään, että jos nämä tuotteet ovat peräisin kolmansista maista, joissa tiedetään esiintyvän näissä kohdissa mainittuja haitallisia organismeja, niistä on hankittava "virallinen lausunto siitä, että — — hedelmät ovat peräisin alueelta, jonka tiedetään olevan vailla [näitä organismeja]". Jos tämä ensimmäinen edellytys ei täyty, 16.2 kohdan b ja c alakohdassa, 16.3 kohdan b ja c alakohdassa sekä 16.4 kohdan b, c ja d alakohdassa edellytetään, että tuotteista on hankittava "virallinen lausunto" siitä, että yhtäkään oiretta tällaisen organismin esiintymisestä ei ole havaittu tuotantopaikalla tai sen välittömässä ympäristössä tietyn ajanjakson aikana; jos tämäkään edellytys ei täyty, tällainen lausunto on hankittava siitä, että hedelmät on riittävästi käsitelty tällaisia organismeja vastaan.

15 Pääasian tosiseikkojen tapahtuma-ajan jälkeen 16.1—16.3 kohtaa on muutettu direktiivillä 98/2/EY ja tällöin erityisesti 16.3 kohta on korvattu kahdella kohdalla eli 16.3 kohdalla ja 16.3 a kohdalla (jäljempänä muutetut 16.1—16.3 a kohta). Virallista lausuntoa siitä, että sukujen *Citrus L.*, *Fortunella Swingle* ja *Poncirus Raf.* hedelmissä ja niiden hybrideissä, jotka ovat peräisin kolmansista maista, ei ole näissä kohdissa mainittuja haitallisia organismeja, vaaditaan sittemmin kaikenlaisen yhteisöön tulevan tuonnin osalta eli myös silloin, kun nämä tuotteet ovat peräisin maista, joka on tunnustettu vapaaksi tällaisista organismeista; Kyproksen osalta tämä on tunnustettu tiettyjen kolmansien maiden ja tiettyjen kolmansien maiden alueiden tunnustamisesta

vapaaksi (kaikista *Citrukselle* patogeenisistä) *Xanthomonas campestris-*, *Cercospora angolensis-* Carv. & Mendes- tai (kaikista *Citrukselle* patogeenisistä) *Guignardia citricarpa* Kiely -kannoista 8 päivänä tammikuuta 1998 tehdyllä komission päätöksellä 98/83/EY (EYVL L 15, s. 41).

16 Kasvien ja kasvituotteiden haitallisten organismien jäsenvaltioihin kulkeutumisen ja siellä leviämisen estämiseen liittyvistä suojatoimenpiteistä 8 päivänä toukokuuta 2000 annetulla neuvoston direktiivillä 2000/29/EY (EYVL L 169, s. 1; jäljempänä direktiivi 2000/29/EY) on korvattu direktiivi 77/93/ETY niin, että ensin mainitulla on pääosin kodifioitu viimeksi mainitun säännökset, ja muutettujen 16.1—16.3 a kohdan sisältö on pysynyt samana.

Pääasian oikeusriita ja ennakkoratkaisukysymykset

17 Yhteisöjen tuomioistuin katsoi asiassa C-432/92, Anastasiou ym., 5.7.1994 antamassaan tuomiossa (Kok. 1994, s. I-3087), jonka se antoi High Court of Justicen (Queen's Bench Division) (Yhdistynyt kuningaskunta) esittämän ennakkoratkaisupyynnön perusteella, että direktiivi 77/93/ETY on esteenä sille, että jäsenvaltion kansalliset viranomaiset hyväksyvät muiden viranomaisten kuin Kyproksen tasavallan toimivaltaisten viranomaisten antamia kasvien terveystodistuksia Kyproksen pohjoisosasta peräisin olevien sitrushedelmien maahantuonnin yhteydessä.

18 Tämän tuomion jälkeen viejät, jotka olivat toimittaneet Kyproksen pohjoisosasta peräisin olevia sitrushedelmiä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan varustettuina "Pohjois-Kyproksen turkkilaisen tasavallan" elinten eikä Kyproksen tasavallan toimivaltaisten viranomaisten antamilla kasvien terveystodistuksilla, tekivät erään Turkkiin sijoittautuneen yhtiön kanssa sopimuksen, jonka mukaan Kyproksen pohjoisosasta peräisin olevat sitrushedelmät, joita varten "Pohjois-Kyproksen turkkilaisen tasavallan" elimet ovat antaneet kasvien terveystodistuksen, kuljetetaan ensin merialuksella Turkkiin. Sopimuksen

mukaan alus poikkeaa Turkissa satamaan alle 24 tunnin ajaksi niin, ettei lastia pureta eikä tuoda maahan, ja jatkaa sitten matkaansa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan saatuaan kasvien terveystodistuksen, jonka Turkin toimielimet antavat tutkittuaan laivassa olevan lastin.

19 Anastasiou ym. vaativat, että ministeri määrättäisiin kieltämään tällä tavoin maahantuotujen sitrushedelmien tulo Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.

20 Anastasioun ym:iden vaatimukset hylättiin ensimmäisessä oikeusasteessa 23.5.1995 annetulla tuomiolla ja muutoksenhakuasteessa 2.4.1996 annetulla tuomiolla, minkä jälkeen Anastasiou ym. saattoivat asian House of Lordsiin. House of Lords esitti yhteisöjen tuomioistuimelle useita ennakkoratkaisukysymyksiä, joilla se halusi ratkaisun siitä, saako jäsenvaltio direktiivin 77/93/ETY mukaan — ja jos saa, millä edellytyksillä — hyväksyä kasvien terveystodistuksen, jonka ovat antaneet muun kolmannen vientimaan kuin kasvien alkuperämaan viranomaiset, kun kyse on kasveista, joihin sovelletaan direktiivin 77/93/ETY liitteessä IV olevan A osan I jaksossa säädettyjä erityisvaatimuksia.

21 Asiassa C-219/98, Anastasiou ym., 4.7.2000 antamassaan tuomiossa (Kok. 2000, s. I-5241) yhteisöjen tuomioistuin totesi, että direktiivin 77/93/ETY mukaan jäsenvaltio voi sallia, että sen alueelle tuodaan kolmannesta maasta peräisin olevia kasveja, joilta edellytetään muun muassa erityisvaatimusten noudattamisen osoittavaa kasvien terveystodistusta, jos alkuperämaan toimivaltaisten viranomaisten antaman todistuksen puuttuessa kasvien mukana on muussa kolmannessa maassa kuin niiden alkuperämaassa annettu todistus, edellyttäen, että

— kasvit on tuotu sen maan alueelle, missä tarkastus on suoritettu, ennen niiden viemistä sieltä yhteisöön

— kasvit ovat olleet tässä maassa niin kauan ja sellaisissa olosuhteissa, että siellä on voitu suorittaa asianmukaiset tarkastukset

— kasveille ei ole asetettu sellaisia erityisvaatimuksia, joita voidaan noudattaa vain niiden alkuperäpaikassa.

22 Yhteisöjen tuomioistuin totesi samassa tuomiossa, että asianomaisen jäsenvaltion asiana ei ole ottaa huomioon syitä, joiden vuoksi kasvien terveystodistusta ei ole annettu kasvien alkuperämaassa, arvioidessaan sitä, täyttääkö esitetty todistus direktiivissä 77/93/ETY vahvistetut vaatimukset.

23 Kun House of Lords jatkoi pääasian käsittelyä, Anastasiou ym. väittivät, että kyseisiin sitrushedelmiin nimenomaan sovelletaan sitä 16.1 kohdassa säädettyä erityisvaatimusta, jonka mukaan hedelmien pakkauksissa on oltava riittävä alkuperämerkintä ja joka Anastasioun ym:iden mukaan voidaan täyttää vain alkuperämaassa, minkä vuoksi ministeri ei saa hyväksyä Turkin toimielinten antamaa kasvien terveystodistusta. Asianosaiset ovat myös pohtineet sitä, mikä merkitys direktiivillä 98/2/EY tehdyllä 16.2 ja 16.3 kohdan muutoksella on 16.1 kohdan tulkintaan.

24 House of Lords on katsonut, että edellä mainitussa asiassa Anastasiou ym. 4.7.2000 annetusta tuomiosta ei ole johdettavissa vastausta siihen asian ratkaisun kannalta keskeiseen kysymykseen, voidaanko 16.1 kohdassa tarkoitettu riittävä alkuperämerkintä tehdä muualla kuin kasvien alkuperäpaikassa, vaikka julkis-

asiamies olikin tältä osin ehdottanut ratkaisuehdotuksessaan yhteisöjen tuomioistuimelle kieltävää vastausta. Tämän vuoksi House of Lords on päättänyt uudelleen lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Kun kolmannesta maasta peräisin olevat sitrushedelmät on kuljetettu toiseen kolmanteen maahan, voidaanko erityisvaatimus siitä, että pakkauksessa on oltava riittävä alkuperämerkintä direktiivin 77/93/ETY, nykyisin direktiivi 2000/29/EY, liitteessä IV olevan A osan I jakson 16.1 kohdan mukaisesti, täyttää ainoastaan alkuperämaassa vai voidaanko se vaihtoehtoisesti täyttää tällaisessa toisessa kolmannessa maassa?

2) Onko alkuperämaan viranomaisen annettava direktiivin 2000/29/EY [liitteessä IV olevan A osan I jakson] 16.2—16.4 kohdassa edellytetty alkuperämaata koskeva virallinen lausunto vai voiko tällaisen toisen kolmannen maan viranomainen antaa sen?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa näillä kysymyksillään, jotka on tarkoituksenmukaista käsitellä yhdessä, tietää, voidaanko direktiiviä 77/93/ETY tulkita niin, että kasvien terveystodistuksen voivat antaa myös muun kolmannen maan kuin kasvien alkuperämaan viranomaiset, kun näihin kasveihin sovelletaan sitä 16.1 kohdassa tarkoitettua erityisvaatimusta, jonka mukaan niiden pakkauksessa on oltava riittävä alkuperämerkintä, ja onko direktiivillä 98/2/EY 16.2 ja 16.3 kohtaan tehdyillä muutoksilla vaikutusta tähän tulkintaan.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

26 Anastasiou ym., Kreikan hallitus ja komissio esittävät, että sillä erityisvaatimuksella, jonka mukaan kasvien pakkauksessa on oltava riittävä alkuperämerkintä, samoin kuin sillä erityisvaatimuksella, joka koskee kasvien alkuperästä annettavaa virallista lausuntoa, pyritään turvaamaan korkeampi suojelun taso kuin se, johon päästään pelkästään sillä, että kasvien lähetysmaana olevan kolmannen maan toimielimet antavat kasvien terveystodistuksen, koska tämän avulla päästään haitallisten organismien alkulähteelle ja helpotetaan tuontijäsenvaltion ja alkuperävaltiona olevan kolmannen maan välistä yhteistyötä. Nämä vaatimukset voidaan siis täyttää vain, jos tuotteiden alkuperämaan viralliset viranomaiset suorittavat näiden vaatimusten edellyttämät muodollisuudet, eli muiden kolmansien maiden viranomaiset, jotka tukeutuvat pelkästään laskuihin tai kuljetusasiakirjoihin, eivät voi suorittaa niitä.

27 Anastasiou ym., Kreikan hallitus ja komissio esittävät, että vaikka direktiivillä 98/2/EY tehdyllä 16.2 ja 16.3 kohdan muutoksella on lisätty niitä tilanteita, joissa edellytetään virallista lausuntoa, muutetuissa 16.2—16.3 a kohdassa säädetyllä erityisvaatimuksella, jolla edellytetään tuotteiden alkuperää koskevaa virallista lausuntoa, ei pelkästään toisteta sitä muutetussa 16.1 kohdassa säädettyä erityisvaatimusta, joka koskee alkuperämerkintää. Tällä lisäyksellä annetaan lisäsuojaa takaamalla, että kasvien mukana kulkevassa kasvien terveystodistuksessa on pysyvä tieto kasvien alkuperästä, kun taas pakkauksessa oleva alkuperämerkintä voi kadota, jos pakkaus vahingoittuu. Näin ollen direktiivillä 98/2/EY tehdyistä muutoksista ei ole mahdollista päätellä jonkinlaisena vastakohtaispäätelmänä, että 16.1 kohdassa säädetty erityisvaatimus voidaan täyttää muualla kuin alkuperäpaikassa.

28 Kreikan hallitus muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuin on joka tapauksessa todennut edellä mainitussa asiassa Anastasiou ym. 5.7.1994 antamansa tuomion

40 kohdassa, että hallinnollinen yhteistyö on poissuljettua senkaltaisen yksikön viranomaisten kanssa, joka sijaitsee Kyproksen pohjoisosassa ja jota yhteisö tai sen jäsenvaltiot eivät ole tunnustaneet. Näin ollen jäsenvaltiot eivät saa hyväksyä tämän yksikön viranomaisten antamia kasvien terveystodistuksia.

29 Cypfruvex ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus sitä vastoin väittävät, että ennakkoratkaisukysymyksissä mainitut erityisvaatimukset voidaan täyttää missä tahansa kolmannessa maassa eli myös muualla kuin tuotteiden alkuperämaassa, kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa Anastasiou ym. 4.7.2000 antamassaan tuomiossa.

30 Niiden mukaan näin menetellään yleisesti kansainvälisessä kaupassa sellaisen vakiintuneen käytännön perusteella, joka sitä paitsi on sopusoinnussa direktiivin 77/93/ETY 12 artiklan 1 kohdan b alakohdan kanssa. Tämän säännöksen mukaan nimittäin siinä tilanteessa, että kasvit ovat lähteneet alkuperämaasta yli 14 päivää ennen kuin ne lähtevät vientimaasta, kasvien terveystodistuksen antavat vientimaan viranomaiset.

31 Cypfruvexin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan direktiivin 77/93/ETY 9 artiklan 1 kohdassa käytettyä ilmaisua "voidaan noudattaa" on tulkittava niin, että sen mukaan muussa kolmannessa maassa kuin alkuperämaassa toimivan tarkastajan on saatava suorittaa vaaditut tarkastukset. Ei kuitenkaan ole epäilystä siitä, että tämä tarkastaja pystyy tarkastamaan erän, jossa on alkuperämerkintä. Tämä tutkinta suoritetaan vastaavasti kuin toisen 16.1 kohdassa tarkoitetun erityisvaatimuksen eli kannan ja lehtien poistamista koskevan erityisvaatimuksen täyttymisen tutkinta.

32 Cypfruvexin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan kasvien terveystodistuksen antavien kolmansien maiden viranomaisten asiana on ratkaista, miten tämä tutkinta suoritetaan, ja selvittää, onko merkintää pidettävä riittävänä. On totta, että jäsenvaltiot eivät voi suoraan nojautua "Pohjois-Kyproksen turkkilaisen tasavallan" viranomaisten myötävaikutukseen kasvien terveystodistuksen osalta, mutta jäsenvaltiot voivat olla yhteistyössä Turkin viranomaisten kanssa, ja jälkimmäiset pystyvät todellakin todistamaan, että erityisvaatimukset täyttyvät Kyproksen pohjoisosassa.

33 Cypfruvexin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan sen, että tarkastajan viralliset toimet alkuperämerkinnän tekemisessä eivät ole tarpeen, vahvistavat myös uudet direktiivillä 98/2/EY säädetyt vaatimukset; direktiivin 98/2/EY mukaan tavaroiden alkuperää koskeva virallinen lausunto on joka tapauksessa hankittava sen lisäksi, että täytetään 16.1 kohdassa tarkoitettu vaatimus, jonka sanamuotoa ei ole muutettu. Tämä uusi direktiivi osoittaa, että kahdella erityisvaatimuksella eli alkuperämerkinnällä ja virallisella lausunnolla pyritään eri tavoitteisiin.

34 Siitä erityisvaatimuksesta, joka koskee tuotteiden alkuperästä annettavaa virallista lausuntoa, Cypfruvex ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus täsmentävät, että Kypros on maantieteellisenä yksikkönä eikä siis poliittisena yksikkönä tunnustettu vapaaksi direktiivissä 77/93/ETY tarkoitetuista sairauksista ja että ennakkoratkaisukysymykseen vastaamiseksi on siksi tarkasteltava ainoastaan tämän direktiivin liitteessä IV olevan A osan I jakson 16.2 kohdan a alakohtaa, 16.3 kohdan a alakohtaa ja 16.4 kohdan a alakohtaa. Näissä, toisin kuin 16.2 kohdan b ja c alakohdassa, 16.3 kohdan b ja c alakohdassa ja 16.4 kohdan b, c ja d alakohdassa, ei säädetä, että virallisen lausunnon on oltava annettu alkuperämaassa. Niissä edellytetään ainoastaan, että maa, jota virallinen lausunto koskee, on maa, jonka on tunnustettu olevan vapaa sairauksista. Tällainen lausunto voidaan siis antaa myös muussa kolmannessa maassa kuin alkuperämaassa, mitä helpottaa varsinkin se, että vuodesta 1998 alkaen komissio toteaa virallisesti, että alueiden tunnustetaan olevan vapaita sairauksista tai haitallisista organismeista.

35 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus katsoo, että edellä esitetyn perusteella toiseen ennakkoratkaisukysymykseen olisi vastattava, että 16.2—16.4 kohdassa tarkoitetun virallisen lausunnon voi antaa muun kolmannen maan kuin alkuperämaan viranomainen, jos alkuperämaa on todettu vapaaksi näissä kohdissa tarkoitetuista haitallisista organismeista tai sairauksista komission päätöksellä, joka on tehty direktiivin 77/93/ETY 16 a artiklan säännösten mukaisesti.

Suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskeva pyyntö

36 Cypfruvex on pyytänyt 20.6.2003 päivätyllä kirjeellään suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista väittäen, että jos yhteisöjen tuomioistuin noudattaa julkisasiamiehen ratkaisuehdotusta, asia ratkaistaisiin sellaisen argumentin pohjalta, josta asianosaisilla ei ole ollut tilaisuutta lausua. Cypfruvex väittää erityisesti, että katsoessaan ratkaisuehdotuksensa 46—52 kohdassa, että asianmukaisin paikka sen tutkimiselle, että pääasiassa kyseessä oleviin sitrushedelmiin sovellettavat erityisvaatimukset täyttyvät, on näiden hedelmien tuotantopaikka, julkisasiamies ei ole käsitellyt sitä kysymystä, voidaanko tämä tutkia myös muualla kuin alkuperäpaikassa, mikä on ainoa kysymys, josta asianosaiset ovat esittäneet näkemyksensä.

37 On muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin voi omasta aloitteestaan tai julkisasiamiehen ehdotuksesta tai myös asianosaisten pyynnöstä määrätä työjärjestyksensä 61 artiklan mukaisesti suullisen käsittelyn aloitettavaksi uudelleen, jos se katsoo, että sillä ei ole riittävästi tietoa asiasta tai että asia olisi ratkaistava sellaisen argumentin perusteella, josta asianosaiset eivät ole saaneet tilaisuutta lausua (ks. yhdistetyt asiat C-270/97 ja C-271/97, Deutsche Post, tuomio 10.2.2000, Kok. 2000, s. I-929, 30 kohta ja asia C-299/99, Philips, tuomio 18.6.2002, Kok. 2002, s. I-5475, 20 kohta).

38 Näin ei ole nyt käsiteltävänä olevassa asiassa. Asianosaiset ovat nimittäin kirjallisen ja suullisen käsittelyn aikana täysin riittävästi käsitelleet sitä kysymystä, voidaanko pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä oleviin sitrushedelmiin sovellettavat erityisvaatimukset täyttää muualla kuin näiden tuotteiden alkuperäpaikassa.

39 Näin ollen yhteisöjen tuomioistuin katsoo julkisasiamiestä kuultuaan, että Cypfruvexin pyyntöön ei sisälly mitään sellaista, minkä vuoksi olisi katsottava, että suullisen käsittelyn uudelleen aloittaminen olisi hyödyllistä tai tarpeellista. Tämä pyyntö on siis hylättävä.

Yhteisöjen tuomioistuimen vastaus

40 Edellä mainitussa asiassa Anastasiou ym. 4.7.2000 antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että direktiivin 77/93/ETY mukaan jäsenvaltio voi sallia, että sen alueelle tuodaan kolmannesta maasta peräisin olevia kasveja, joilta edellytetään muun muassa erityisvaatimusten noudattamista koskevaa kasvien terveystodistusta, jos alkuperämaan toimivaltaisten viranomaisten antaman todistuksen puuttuessa kasvien mukana on muussa kolmannessa maassa kuin niiden alkuperämaassa annettu todistus, edellyttäen muun muassa, että kasveille ei ole asetettu sellaisia erityisvaatimuksia, jotka voidaan täyttää vain niiden alkuperäpaikassa.

41 Näin todetessaan yhteisöjen tuomioistuin ei lausunut siitä, voidaanko pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä oleviin sitrushedelmiin sovellettavat erityisvaa-

timukset eli 16.1 kohdassa tarkoitetut erityisvaatimukset täyttää muualla kuin näiden hedelmien alkuperäpaikassa.

42 Nyt käsiteltävänä olevat ennakkoratkaisukysymykset, joihin vastaamista ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on pitänyt tarpeellisena pääasian ratkaisemiseksi, ovat siis yhteisöjen tuomioistuimen kannalta uusia, minkä vuoksi ne on tutkittava.

43 Ensinnäkin ennakkoratkaisukysymyksiä on tarkasteltava direktiivillä 77/93/ETY tavoiteltujen päämäärien valossa ja ottaen huomion se, miten tärkeänä tässä direktiivissä pidetään kasvien terveystodistusten antamista silloin, kun ne kasvit, joihin tätä muodollisuutta sovelletaan, ovat peräisin kolmansista maista.

44 Ensimmäisessä kolmessa direktiivin 77/93/ETY perustelukappaleessa todetaan, että "kasvintuotanto on erittäin tärkeää Euroopan talousyhteisössä", "haitalliset organismit vaikuttavat tuotokseen jatkuvasti" ja että "kasvinsuojelu näitä organismeja vastaan on aivan välttämätöntä". Direktiivin 77/93/ETY kymmenennessä perustelukappaleessa lisätään, että "kasvien ja kasvituotteiden mukana kulkeutuvien joidenkin haitallisten organismien esiintymistä ei voida tehokkaasti tarkastaa maahantuonnin yhteydessä tuotaessa kasveja tai kasvituotteita sellaisista maista, joissa näitä kasvintuhoojia esiintyy; sen vuoksi on tarpeen — — säätää erityisistä tuotantomaissa suoritettavista tarkastuksista". Direktiivin 77/93/ETY 16.—20. perustelukappaleessa todetaan, että yhteisöön kuuluvassa määrämaassa suoritettavia kasvintarkastuksia olisi asteittain vähennettävä

muista jäsenvaltioista peräisin olevien kasvien osalta, kun taas näitä tarkastuksia olisi edelleen suoritettava tuotaessa kasveja kolmansista maista.

45 Direktiivillä 77/93/ETY pyritään siis erityisesti takaamaan korkea kasvinsuojelun taso sen torjumiseksi, että yhteisöön kulkeutuu haitallisia organismeja kolmansista maista tuotavien tuotteiden mukana tuotteissa. Direktiivillä 77/93/ETY käyttöön otettu yhteinen suojasäännöstö perustuu olennaisesti järjestelmään, jossa vientimaan hallituksen laillisesti valtuuttamat asiantuntijat suorittavat tarkastuksia, jotka varmennetaan antamalla niitä vastaava kasvien terveystodistus. Tuontijäsenvaltioiden omilla rajoillaan suorittamat tarkastukset ovat nimittäin mahdollisia vain hyvin rajoitetusti, eikä niillä voida korvata kasvien terveystodistuksia (ks. em. asiassa Anastasiou ym. 5.7.1994 annetun tuomion 61 ja 62 kohta ja em. asiassa Anastasiou ym. 4.7.2000 annetun tuomion 22 kohta).

46 Näiden todistusten antaminen, josta säädetään direktiivin 77/93/ETY 12 artiklan 1 kohdassa sen tilanteen osalta, että yhteisöön tuodaan tämän direktiivin liitteessä V olevassa B osassa lueteltuja, kolmansista maista peräisin olevia kasveja, on siis olennainen muodollisuus, jonka avulla voidaan varmistaa, että nämä tuotteet ovat kyseisen direktiivin tavoitteiden mukaisia.

47 Koska tämä muodollisuus on mainitulla tavalla olennainen, jäsenvaltiot saavat vain tietyin edellytyksin hyväksyä nämä todistukset, jos ne on antanut muu kolmas maa kuin tuotteiden alkuperämaa (ks. em. asiassa Anastasiou ym. 4.7.2000 annetun tuomion 36 ja 37 kohta). Nämä edellytykset, joiden noudattamisen tuontijäsenvaltio voi todeta tavaroiden mukana olevista kuljetusasiakirjoista, rajoittavat muiden kolmansien maiden kuin alkuperämaan mahdollisuuksia antaa kasvien terveystodistuksia, ja ne ovat omiaan mahdollis-

tamaan vientivaltion ja tuontijäsenvaltion välisen yhteistyön (em. asiassa Anastasiou ym. 4.7.2000 annetun tuomion 37 kohta).

48 Näiden ensiksi mainittujen näkökohtien perusteella on katsottava, että muun kolmannen maan kuin alkuperämaan antamiin kasvien terveystodistuksiin ei sovelleta sellaista paikkansapitävyysolettamaa, jota sovelletaan kasvien alkuperämaassa annettuihin todistuksiin.

49 Toiseksi tiettyjen sellaisten kasviryhmien osalta, joissa saattaa olla haitallisia organismeja, direktiivin 77/93/ETY 9 artiklan 1 kohdasta, jota sovelletaan pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä oleviin sitrushedelmiin, ilmenee, että tällä direktiivillä pyritään antamaan lisäsuojaa ja että tavoitteena on se, että suojan taso on sama kaikkien jäsenvaltioiden alueella.

50 Direktiivin 77/93/ETY 9 artiklan 1 kohdassa nimittäin annetaan erityissäännöksiä liitteessä IV olevassa A osassa lueteltujen kasviryhmien osalta, ja tällä säännöksellä pyritään varmistamaan näiden kasviryhmien osalta tämän direktiivin 12 artiklan 1 kohdassa säädettyä korkeampi suojelun taso.

51 Direktiivin 92/103/ETY, jolla direktiivin 77/93/ETY liitettä IV on muutettu sellaiseksi kuin se oli pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikana, kolmannessa perustelukappaleessa todetaan siksi, että tässä liitteessä luetellaan "erityisvaatimukset, jotka on täytettävä, jos halutaan entistä paremmin taata se, ettei edellä mainittuja haitallisia organismeja esiinny".

52 Toisin kuin direktiivin 77/93/ETY 12 artiklan 1 kohdassa, jonka perusteella muu kolmas maa kuin alkuperämaa voi antaa kasvien terveystodistuksen, saman direktiivin 9 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että tämän direktiivin liitteessä IV olevassa A osassa lueteltujen kasvien osalta vaaditut kasvien terveystodistukset lähtökohtaisesti annetaan kasvien alkuperämaassa.

53 Direktiivin 77/93/ETY 9 artiklan 1 kohta ei ole poikkeus tämän direktiivin 12 artiklan 1 kohdassa säädetystä pääsäännöstä, vaan se on erillinen säännös, jota sovelletaan tiettyihin kasviryhmiin, jotka on lueteltu muualla direktiivin liitteissä kuin sen liitteessä V olevassa B osassa. Tällä säännöksellä pyritään takaamaan se, että direktiivin 77/93/ETY liitteessä IV olevassa A osassa asetetut erityisvaatimukset tutkitaan ja täytetään kyseisten kasvien alkuperämaassa kasvien terveystodistuksen antamisen yhteydessä. Tämän direktiivin 9 artiklan 1 kohdan ja liitteessä IV olevassa A osassa asetettujen erityisvaatimusten, joihin tässä 9 artiklan 1 kohdassa viitataan, suppea tulkinta olisi siis ristiriidassa tämän tavoitteen kanssa.

54 Sitä vastoin direktiivin 77/93/ETY 9 artiklan 1 kohdan se säännös, jonka mukaan virallisen kasvien terveystodistuksen on oltava annettu alkuperämaassa, "paitsi — — jos liitteessä IV olevassa A osassa säädettyjä erityisvaatimuksia voidaan noudattaa muissa paikoissa kuin alkuperäpaikassa", on poikkeus siitä pääsäännöstä, jonka mukaan todistuksen on oltava annettu alkuperämaassa. Tämän vuoksi sitä on tulkittava suppeasti.

55 Näistä toiseksi mainituista näkökohdista seuraa, että niitä erityisvaatimuksia, joita voidaan noudattaa muissa paikoissa kuin alkuperäpaikassa direktiivin 77/93/ETY 9 artiklan 1 kohdan kyseisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla,

ovat ainoastaan ne, jotka voidaan täyttää näissä muissa paikoissa kasvinsuojelun takaamisen kannalta yhtä tyydyttävästi kuin kasvien alkuperäpaikassa.

56 Kolmanneksi 16.1—16.4 kohdasta, jotka koskevat kolmansista maista peräisin oleviin sitrushedelmiin sovellettavia erityisvaatimuksia, ilmenee, että on erityisen tärkeää, että tuotteiden pakkauksessa on riittävä alkuperämerkintä, kun ne ovat peräisin maasta, jonka tiedetään olevan vapaa niissä luetelluista haitallisista organismeista.

57 Kyproksen osalta oikeudenkäyntiasiakirjoista ilmenee riidattomasti, että tätä kolmatta maata pidettiin jo ennen direktiivin 98/2/EY voimaantuloa maana, joka on vapaa 16.2—16.4 kohdassa tarkoitetuista haitallisista organismeista, jotka saattaisivat vahingoittaa kyseisiä sitrushedelmiä. Tämän vuoksi pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä oleviin sitrushedelmiin sovelletaan ainoastaan niitä erityisvaatimuksia, jotka on vahvistettu 16.1 kohdassa ja joiden mukaan niiden on oltava "vailla kantaa ja lehtiä" ja niiden pakkauksessa on oltava "riittävä alkuperämerkintä".

58 Kuten kaikki pääasian asianosaiset ja myös ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ovat todenneet, se, että ensimmäinen näistä erityisvaatimuksista täyttyy, voidaan havaita näköhavainnoin myös muussa kolmannessa maassa kuin tuotteiden alkuperämaassa vastaavalla tavalla kuin alkuperämaassa.

59 Näin ollen ainoa tapa selvittää, että sitrushedelmät todellakin tulevat maasta tai alueelta, jonka tiedetään olevan vapaa 16.2—16.4 kohdassa tarkoitetuista haitallisista organismeista, on toisen edellä mainitun vaatimuksen täyttämisen tutkiminen eli sen tutkiminen, onko tuotteen pakkauksessa riittävä alkuperämerkintä. Tämä erityisvaatimus on kasvien tuontijäsenvaltiossa ainoa tae siitä, että kasvit ovat lähtökohtaisesti vapaita näistä haitallisista organismeista ja että niihin ei siksi tarvitse soveltaa sitä vaatimusta, että alkuperämaassa hankitaan näissä kohdissa tarkoitettuja virallisia lausuntoja. Tämä erityisvaatimus poikkeaa siten tarkoitukseltaan ja sisällöltään siitä vaatimuksesta, joka

koskee kannan ja lehtien puuttumista, eikä sitä siksi ole tulkittava samalla tavalla kuin viimeksi mainittua ainoastaan sillä perusteella, että niistä molemmista säädetään samassa 16.1 kohdassa.

60 Koska riittävän alkuperämerkinnän tekeminen mahdollistaa sen, että viejän ei tarvitse hankkia 16.2—16.4 kohdassa tarkoitettuja virallisia lausuntoja alkuperämaassa, olisi paradoksaalista, jos tällainen merkintä, jonka tarkoituksena on todistaa tuotteiden alkuperä, voitaisiin tehdä muualla kuin alkuperämaassa kasvien maastaviennin jälkeen. Jo pelkästään se, että 16.1 kohdassa edellytetään tällaisen merkinnän tekemistä pakkaukseen, osoittaa, että tämä vaatimus on täytettävä silloin, kun tuotteet pakataan ensimmäistä kertaa niiden lähettämistä varten eli välttämättä ennen niiden kuljettamista muuhun kolmanteen maahan kuin alkuperämaahan.

61 Lisäksi se, että tällaisen merkinnän tekeminen vapauttaa viejän velvollisuudesta hankkia 16.2—16.4 kohdassa tarkoitettuja virallisia lausuntoja, sulkee pois sen, että merkinnän voisi tehdä kasvien tuottaja niin, ettei virallisten lausuntojen antamiseen toimivaltaisten viranomaisten toimia edellytettäisi lainkaan. Tätä tulkintaa tukee direktiivin 77/93/ETY 9 artiklan 1 kohta, koska siinä luodaan yhteys "virallisen" kasvien terveystodistuksen ja tämän direktiivin liitteessä IV olevassa A osassa säädettyjen erityisvaatimusten täyttämisen välille.

62 Tältä osin ei voida hyväksyä Yhdistyneen kuningaskunnan ja Cypfruvexin väitettä, jonka mukaan riittävää alkuperämerkintää koskeva erityisvaatimus voidaan täyttää myös muussa kolmannessa maassa kuin alkuperämaassa niin, että tässä muussa maassa kasvien terveystodistuksen antamiseen toimivaltainen tarkastaja tutkii tämän merkinnän pätevyyden.

63 Näin on ensinnäkin siksi, että jos 16.1 kohtaa tulkitaan niin, että siinä edellytetään ainoastaan pakkauksessa olevan riittävän alkuperämerkinnän jälkikäteistä tarkastamista, tällainen näkemys on ristiriidassa 16.1 kohdan tarkoituksen kanssa; tässä kohdassahan edellytetään, että itse kyseinen merkintää koskeva muodollisuus täytetään. Lisäksi tarkastaja, jonka tehtävänä on kasvien terveystodistusten antaminen tässä muussa maassa, ei pysty samoin edellytyksin kuin vastaava tarkastaja alkuperämaassa havaitsemaan mahdollisia alkuperämerkinnän väärennöksiä, joilla pyritään saamaan perusteetonta hyötyä tyydyttävästä kasvien terveyttä koskevasta vahvistuksesta alkuperämaan osalta, koska ensin mainittu tarkastaja voi tukeutua vain laskuihin tai kuljetus- tai lähetysasiakirjoihin. Edelleen tuontijäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset eivät voi olla yhteistyössä muun kolmannen maan kuin tuotavien kasvien alkuperämaan toimivaltaisten viranomaisten kanssa yhtä tyydyttävällä tavalla kuin alkuperämaan toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Kuitenkin se, että yhteistyö näiden viimeksi mainittujen viranomaisten kanssa on tehokasta, on erityisen tärkeää erityisesti silloin, kun kasvit ovat organismien saastuttamia (ks. vastaavasti em. asiassa Anastasiou ym. 5.7.1994 annetun tuomion 63 kohta).

64 Tämä Yhdistyneen kuningaskunnan ja Cypfruvexin näkemys ei siis sovi yhteen sen kanssa, että direktiivin 77/93/ETY 9 artiklan 1 kohdasta tehtyjä poikkeuksia on tulkittava suppeasti, eikä tämä näkemys mahdollista sitä, että 16.1 kohdassa tarkoitetun alkuperän todistamisen tarkoitusta noudatettaisiin.

65 Näin ollen "riittävän" alkuperämerkinnän tekemistä koskeva vaatimus — joka on ainoa keino, jolla pystytään todistamaan tuotteiden alkuperä todistusvoimaisella tavalla ja vapauttamaan viejä 16.2—16.4 kohdassa säädetyistä erityisvaatimuksista — voidaan täyttää ainoastaan tuotteiden alkuperämaassa, ja merkinnän voivat tehdä siellä direktiivissä 77/93/ETY edellytettyjen kasvien terveystodistusten antamiseen toimivaltaiset viranomaiset tai merkintä voidaan tehdä siellä näiden viranomaisten valvonnassa. Merkitystä ei siis ole sillä, millaisessa yhteistyössä tuontijäsenvaltion viranomaiset voivat olla tässä tapauksessa Turkin viranomaisten kanssa.

66 Tätä 16.1 kohdasta tehtyä tulkintaa vastaan ei puhu se, millaisia muutoksia direktiivillä 98/2/EY on tehty 16.2 ja 16.3 kohtaan.

67 Kuten tämän direktiivin ensimmäisestä perustelukappaleesta ilmenee, tällä direktiivillä pyritään "suojelemaan yhteisöä paremmin — — haitallisilta organismeilta, jotka on jo lueteltu direktiivissä 77/93/ETY". Tällä direktiivillä tehdyillä muutoksilla on haluttu tehdä kaikissa tilanteissa pakolliseksi se, että muutetuissa 16.2—16.3 a kohdassa tarkoitetut viralliset lausunnot hankitaan, mikä koskee myös sitä tilannetta, että alkuperämaana oleva kolmas maa on tunnustettu vapaaksi kyseisistä haitallisista organismeista.

68 Kuten Anastasiou ym., Kreikan hallitus ja komissio perustellusti toteavat, näillä uusilla säännöksillä voidaan varmistaa, että kasvien mukana kulkeva kasvien terveystodistus sisältää pysyvän tiedon kasvien alkuperästä, kun taas pakkaukseen tehty alkuperämerkintä voi hävitä, jos pakkaus vahingoittuu. Muutoksilla on myös tarkoitus antaa nimenomaiset säännökset siitä, että kaikissa olosuhteissa vaaditaan, että viranomaiset todistavat kasvien alkuperän.

69 Olisi vastoin sitä tavoitetta, että kasvinsuojeluun liittyviä takeita tällä tavoin vahvistetaan, jos muutetuissa 16.2—16.3 a kohdassa edellytettyjä virallisia lausuntoja tulkittaisiin niin, että ne voidaan antaa muussa kolmannessa maassa kuin tuotteiden alkuperämaassa, kun otetaan huomioon se, että näillä uusilla säännöksillä pyritään laajentamaan direktiivissä 77/93/ETY asetettuja alkuperän todistamiseen liittyviä vaatimuksia. Näiden kohtien sanamuodot, joille on yhteistä se, että niissä vaaditaan "virallista lausuntoa" ja tämän jälkeen niiden a, b, c tai d alakohdassa esitetään ne tilanteet, joita virallinen lausunto koskee, vahvistavat sitä tulkintaa, että tämä vaatimus on joka tapauksessa täytettävä kasvien alkuperämaassa.

70 Tätä päätelmää ei muuta millään tavoin se, että direktiivillä 98/2/EY on myös lisätty muutettuihin 16.2 kohdan a alakohtaan, 16.3 kohdan a alakohtaan ja 16.3 a kohdan a alakohtaan edellytys, jonka mukaan alkuperämaan on oltava tunnustettu vapaaksi kyseisistä haitallisista organismeista direktiivin 77/93/ETY "16 a artiklassa vahvistetun menettelyn mukaisesti". Tällä uudella edellytyksellä pyritään siihen, että mahdollisuus vedota muutettuihin 16.2 kohdan a alakohtaan, 16.3 kohdan a alakohtaan ja 16.3 a kohdan a alakohtaan rajoitetaan koskemaan ainoastaan niitä tilanteita, joissa yhteisö on vahvistanut, että maa on vapaa haitallisista organismeista. Tämän edellytyksen tarkoituksena tai vaikutuksena ei siis ole se, että muulle kolmannelle maalle kuin tuotteiden alkuperämaalle annetaan lupa vahvistaa, että tuotteet ovat todellisuudessa peräisin tietystä maasta, eikä tällä edellytyksellä ole mitään vaikutusta siihen vaatimukseen, että virallinen lausunto annetaan alkuperämaassa.

71 Edellä esitetystä seuraa, että vaikka direktiivillä 98/2/EY on sen voimaantulosta alkaen poistettu riittävää alkuperämerkintää koskevalta vaatimukselta olennainen osa sen käytännön merkitystä, tämän direktiivin antamiseen ei voida perustaa argumentteja sen tueksi, että tätä vaatimusta olisi tulkittava edellä esitetystä poikkeavalla tavalla.

72 Muutkaan Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen ja Cypfruvexin perustelut eivät aseta kyseenalaiseksi sitä tulkintaa, jonka mukaan riittävän alkuperämerkinnän tekeminen ja virallisen lausunnon antaminen ovat vaatimuksia, joiden täyttäminen kuuluu tuotteiden alkuperämaan toimivaltaisille viranomaisille.

73 Ensinnäkin direktiivin 77/93/ETY 12 artiklan 1 kohdan b alakohdalla — jonka mukaan tietyissä tilanteissa muu vientimaa kuin alkuperämaa saa antaa kasvien terveystodistuksen, koska siinä säädetään, että "terveystodistuksen saa antaa enintään 14 vuorokautta ennen kuin kasvit — — lähtevät vientimaasta" —

pyritään ainoastaan siihen, että määritetään ne edellytykset, joilla vientimaan viranomaiset saavat antaa kasvien terveystodistuksen, eikä sillä anneta näille viranomaisille valtuutta poiketa tämän direktiivin 9 artiklan 1 kohdassa säädetyistä erityisvaatimuksista.

74 Toiseksi esimerkit, jotka koskevat puun tuontiin liittyviä kauppatapoja ja joiden väitetään osoittavan, että alkuperämerkinnän saavat pätevästi tehdä myös muut viranomaiset kuin alkuperämaan viranomaiset, eivät vaikuta asiaan. Direktiivin 77/93/ETY 9 artiklan 1 kohdassa nimittäin asetetaan tämäntyyppisille tuotteille muita erityisvaatimuksia kuin ne, joista yhteisöjen tuomioistuimelta on pyydetty tulkintaa.

75 Kaiken edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymyksiin on vastattava, että direktiiviä 77/93/ETY on tulkittava niin, että se tämän direktiivin liitteessä IV olevan A osan 1 jakson 16.1 kohdassa säädetty erityisvaatimus, jonka mukaan kasvien pakkauksessa on oltava riittävä alkuperämerkintä, voidaan täyttää ainoastaan kyseisten kasvien alkuperämaassa. Ne muutokset, jotka direktiivillä 98/2/EY on tehty direktiivin 77/93/ETY kyseisen jakson 16.2 ja 16.3 kohtaan, eivät aseta kyseenalaiseksi tätä tulkintaa. Kasvien terveystodistus, joka vaaditaan näiden kasvien tuomiseksi yhteisöön, on näin ollen annettava näiden kasvien alkuperämaassa niin, että tämän maan viranomaiset antavat sen tai että se annetaan näiden viranomaisten valvonnassa.

Oikeudenkäyntikulut

76 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Yhdistyneen kuningaskunnan ja Kreikan hallituksille ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely

yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (täysistunto)

on ratkaissut House of Lordsin 17.12.2001 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

Kasvien tai kasvituotteiden haitallisten organismien jäsenvaltioihin kulkeutumisen ja siellä leviämisen estämiseen liittyvistä suojatoimenpiteistä 21 päivänä joulukuuta 1976 annettua neuvoston direktiiviä 77/93/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 19.12.1991 annetulla neuvoston direktiivillä 91/683/ETY ja 1.12.1992 annetulla direktiivillä 92/103/ETY, on tulkittava niin, että se tämän direktiivin liitteessä IV olevan A osan I jakson 16.1 kohdassa säädetty erityisvaatimus, jonka mukaan kasvien pakkauksessa on oltava riittävä alkuperämerkintä, voidaan täyttää ainoastaan kyseisten kasvien alkuperämaassa. Ne muutokset, jotka 8.1.1998 annetulla komission direktiivillä 98/2/EY on tehty kyseisen jakson 16.2 ja 16.3 kohtaan, eivät aseta kyseenalaiseksi tätä tulkintaa. Kasvien terveystodistus, joka vaaditaan näiden kasvien tuomiseksi yhteisöön, on

näin ollen annettava näiden kasvien alkuperämaassa niin, että tämän maan viranomaiset antavat sen tai että se annetaan näiden viranomaisten valvonnassa.

Rodríguez Iglesias	Puissochet	Wathelet
Schintgen	Timmermans	Gulmann
Edward	La Pergola	Jann
Skouris	Macken	Colneric
von Bahr	Cunha Rodrigues	Rosas

Julistettiin Luxemburgissa 30 päivänä syyskuuta 2003.

R. Grass — kirjaaja

G. C. Rodríguez Iglesias — presidentti